

Nejen o tolaru kněžny Alžběty Lukrécie

Ne mnoho českých měst se může pochlubit ražbou vlastních mincí. První písemná zpráva o těšínské mincovně s mincmistrem Frittem je doložena již z roku 1290. Mince se pak v Těšínském knížectví razily několik století až do roku 1655.

Poslední mužský potomek z rodu Těšínských Piastovců Fridrich Vilém provozoval ražbu mincí v letech 1620–1624 v Těšíně, ale také v mincovně ve Skoczowě. Alžběta Lukrécie mohla ražbu mincí obnovit až v roce 1638. Podle nařízení císařské komory však musela razit drobné mince s portrétem císaře Ferdinanda III. Se svým portrétem mohla razit jen toлары a dukáty. Díky tomu se nám do dnešního dne zachoval jediný autentický portrét kněžny.

Tolar kněžny Alžběty Lukrécie z roku 1650.

Na líci je nápis „ALŽBĚTA LUKRÉCIE Z LÁSKY BOŽÍ VE SLEZSKU KNĚŽNA TĚŠÍNSKÁ A HLOHOVSKÁ, KNĚŽNA LICHTENŠTEJNSKÁ”, na rubu „JE-LI BŮH S NÁMI, KDO JE PROTI NÁM”.

Provedení mince bylo na svou dobu velmi kvalitní a je ukázkovým příkladem pozdně renesančního slezského medailérského umění. Autorem raznice byl s velkou pravděpodobností těšínský zlatník Kryštof Berger, který spolupracoval nejen s mincovnou, ale zhotovoval pro kněžnu také pečetidla. Mincmistrem byl Gabriel Gerloff.

Po smrti kněžny ražba drobné mince s portrétem Ferdinanda IV. pokračuje až do definitivního uzavření mincoven v Těšíně i Skoczowě 13. 6. 1655.

Nejen o tolaru kněžny Alžběty Lukrécie

Místo pro nalepení fotografie budovy na místě, kde bývala těšínská mincovna (Cieszyn).

1. Zjisti, kde stávala mincovna v Těšíně. Co se dnes v této budově nachází?

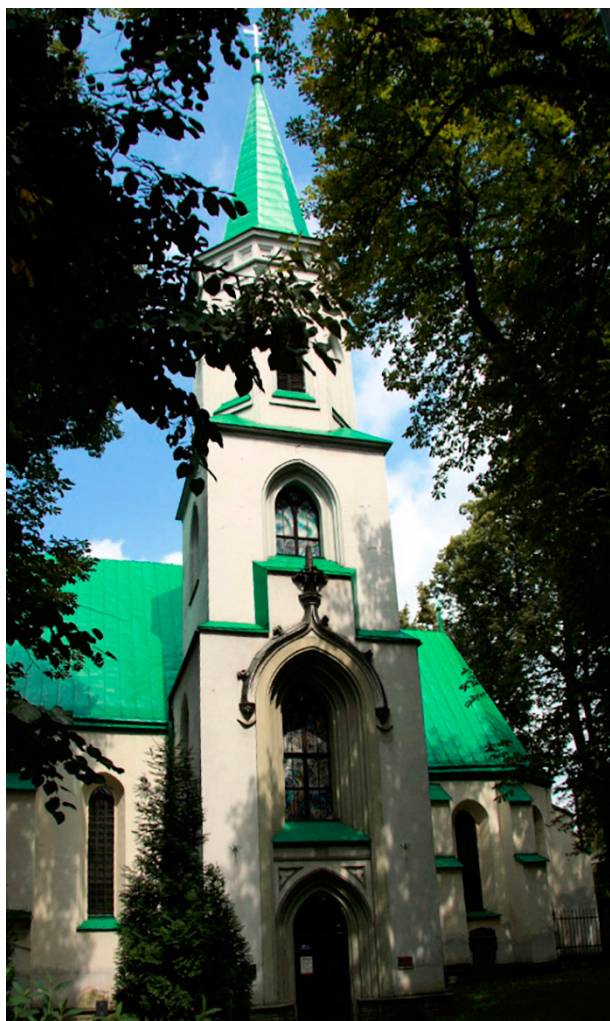
*Pečeť kněžny Alžběty Lukrécie ze sbírek Muzea v Cieszynie.
Možná že byl autorem pečetního prstenu těšínský zlatník Kryštof Berger.*

Nejen o tolaru kněžny Alžběty Lukrécie

Mincovnictví bylo zdrojem značných příjmů, a tak není divu, že často lákalo k podvodům. Gabriel Gerloff byl posledním mincmistrem na dvoře kněžny Alžběty Lukrécie, kterého si kněžna pozvala, aby zvýšil reputaci těšínských mincí. Ani on nakonec nezůstal lákadel snadných příjmů ušetřen. Aby si „přišel na své“, obzvláště při ražbách drobných mincí, využíval Gerloff služeb prostředníků, kteří vyváželi haléře do sousedních zemí, kde je vyměňovali za jiné, kvalitnější.

Tímto „obchodem“ se často zabývali židé, kteří byli ve středoevropském prostoru v té době omezeni pouze na vykonávání nezemědělských činností pro svoji obživu.

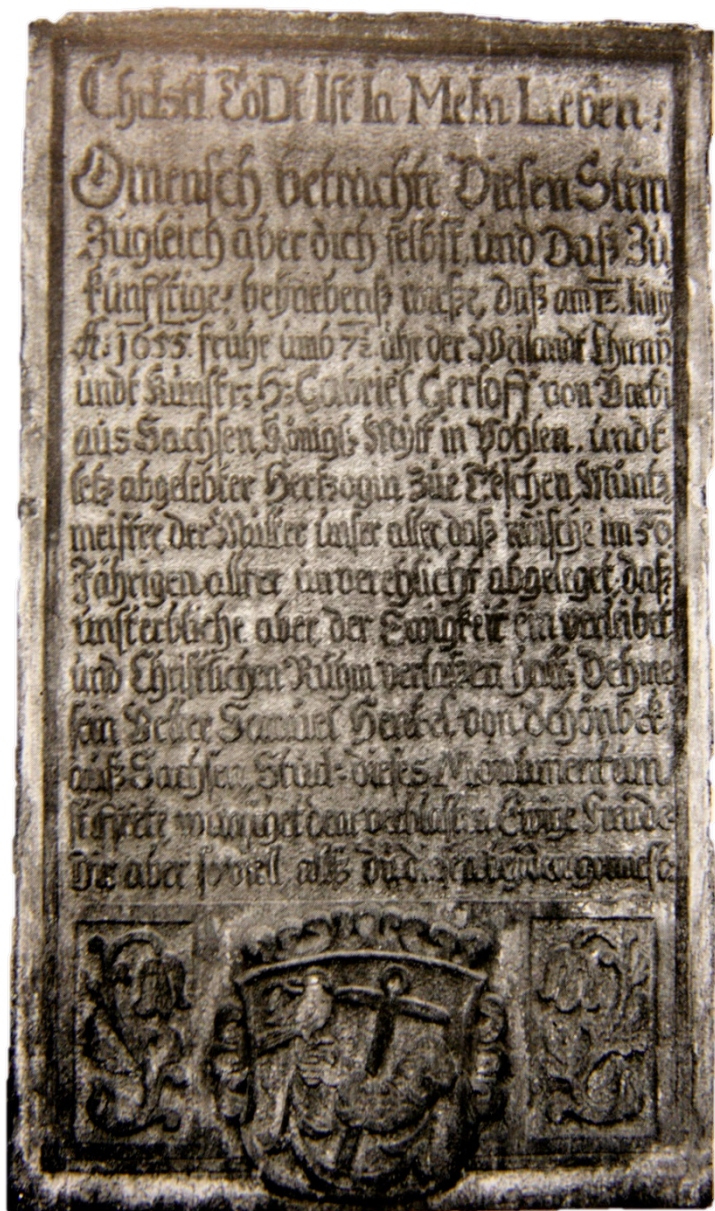
Jedním z těchto společníků, se kterým Gerloff nejčastěji spolupracoval, byl Jakub Singer, jehož rodina, jako jediná židovská rodina, měla od roku 1631 právo stálého pobytu ve městě. Gabriel Gerloff byl dokonce i uvězněn, ale po smrti kněžny se jeho služby hodily nové vrchnosti, a tak mohl dál vykonávat svoji činnost.

Na hřbitově u kostela sv. Trojice v Cieszyni byly pohřbeny nejen oběti moru z 16. století, ale také řada významných obyvatel Těšína. Mezi nimi i poslední mincmistr Gabriel Gerloff, jehož náhrobní deska se z části zachovala dodnes.

2. Souhlasíš s tvrzením, že „peníze kazí člověka“? Napiš, co si o tom myslíš:

Nejen o tolaru kněžny Alžběty Lukrécie

Náhrobní deska Gabriela Gerloffa na zdi kostela sv. Trojice v Cieszyinie (fotografie je z publikace vydané v roce 1914).

3. Zdokumentuj současný stav náhrobní desky na zdi kostela sv. Trojice v Cieszyinie. Vypátrej, kdy byla náhrobní deska poškozena a proč.

4. Všimni si data úmrtí mincmistra. V jaké souvislosti ses s tímto datem již setkal? Myslíš, že peníze přinesly Gabrieli Gerloffovi štěstí?

Místo pro nalepení fotografie náhrobní desky posledního mincmistra těšínské mincovny na zdi kostela sv. Trojice (Cieszyn).